

UDK: 37.091.3

Vahobiddin BOZOROV,
Buxoro davlat universiteti tayanch doktoranti
E-mail: bozorovvahobiddin56@gmail.com

BuxDU, p.f.d Sh.Olimov taqrizi asosida

MODERN METHODS OF IMPROVING THE PEDAGOGICAL SKILLS OF SCHOOL TEACHERS IN THE CONDITIONS OF TRANSFORMATION OF EDUCATION

Annotation

This article describes modern methods aimed at improving the pedagogical skills of school teachers in the conditions of modernization of education in the countries of the world. In this case, evidence of the effectiveness of the educational methods that are being implemented and are planned to be implemented in the education of Uzbekistan together with developed countries is presented. In this, new methods aimed at improving the pedagogical skills of school teachers took place.

Key words: Pedagogical innovation, potential subtopics, facilitator, digital literacy, artificial intelligence, personalized learning, virtual applications, curation.

СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДЫ ПОВЫШЕНИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО НАВЫКА ШКОЛЬНЫХ УЧИТЕЛЕЙ В УСЛОВИЯХ ТРАНСФОРМАЦИИ ОБРАЗОВАНИЯ

Аннотация

В данной статье описаны современные методы, направленные на повышение педагогического мастерства школьных учителей в условиях модернизации образования в странах мира. При этом представлены доказательства эффективности образовательных методов, которые внедряются и планируются к внедрению в образовании Узбекистана совместно с развитыми странами. При этом имели место новые методы, направленные на повышение педагогического мастерства школьных учителей.

Ключевые слова: Педагогические инновации, потенциальные подтемы, координатор, цифровая грамотность, искусственный интеллект, персонализированное обучение, виртуальные приложения, курирование.

TA'LIMNI TRANSFORMATSİYALASH SHAROITIDA MAKTAB O'QITUVCHILARINING PEDAGOGIK MALAKASINI OSHIRISHNING ZAMONAVIY METODLARI

Аннотация

Ushbu maqolada dunyo mamlakatlaridagi ta'limni zamonaviylash sharoitidagi maktab o'qituvchilarning pedagogik malakasini oshirishga qaratilgan zamonaviy metodlar haqida izohlar bayon etilgan. Bunda rivojlangan mamlakatlar bilan birgalikda O'zbekiston ta'limidagi amalda bo'layotgan va amalda bo'lishi rejalashtirilayotgan ta'lim metodlari samaradorligi dalillar keltirilgan. Bunda maktab o'qituvchilarning pedagogik mahoratini oshirishga qaratilgan yangi metodlar o'rin egallagan.

Kalit so'zlar: Pedagogik innovatsiya, potensial kichik mavzular, fasilitator, raqamli savodxonlik, sun'iy intellekt, shaxsiylashtirilgan ta'lim, virtual ilovalar, kuratsiya.

Kirish. Hozirgi kunda butun dunyoda ta'lim sifatini oshirish hukumatlar uchun eng asosiy vazifalardan biri hisoblanadi. Masalan, O'zbekistonda Prezidentning "Pedagog kadrlarni tayyorlash, xalq ta'limi xodimlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tizimini yanada takomillashtirish chora tadbirlari to'g'risida" 2017-yil 26-sentyabrdagi PQ-3289-son qarori ijrosini ta'minlash hamda ta'lim muassasalari pedagog xodimlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish samaradorligini yanada takomillashtirish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 28.12.2017 yildagi 1026-son qarorini tasdiqlanishi xalq ta'limi xodimlarini qayta tayyorlash va malaka oshirish tizimini butkul o'zgartirdi, hamda yangi bosqichga olib chiqdi [1].

Zamonaviy ta'limda maktab o'qituvchilarning pedagogik mahoratini oshirishda dunyo mamlakatlarida olimlar tomonidan ko'plab tadqiqotlar olib borilgan. Quyida chet el olimlarining maktab o'qituvchilarning pedagogik malakasini oshirishga doir bir nechta fikrlarni misol keltiramiz.

Potensial kichik mavzular va asosiy fikrlar:

1. O'qituvchining o'zgaruvchan roli:

Bilim tarqatuvchidan fasilitator va maslahatchiga o'tish. O'qituvchi dars jarayonida fan doirasida bilimlarni berish yo'nalishidan. Bilimga ega oquvchilarga oson va tushunarli maslahatlar berishga o'tish metodi darsda o'quvchilarga bilim berishda yaxshi natija beradi. O'qituvchi darsda faqat ilmiy bilimlardan tashqari o'quvchiga kerakli bo'ladigan boshqa bilimlarni ham berib borishi kerak.

O'quvchilarda tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish va ijodkorlik ko'nikmalarini rivojlantirish. Bunda o'qituvchi

snifdagi o'quvchilarda har qanday bilim va fikrlarga tanqidiy fikr bor bo'lishini uyg'otishi lozim, bu yo'l bilan o'quvchida ijodkorlik qobiliyatini shakllantirishni osonlashtirish mumkin.

Raqamli savodxonlik va texnologik integratsiyani rivojlantirish. Raqamli savodxonlik deyilganda ta'lim sohasini transformatsiyalash sharoitida dastlab o'qituvchilarning pedagogik mahoratini oshirishda ularga zamonaviy texnologiyalardan unumli foydalanish, dars jarayonini raqamlashtirish so'ngra, bu omilni o'quvchilarga o'rgatish nazarda tutiladi. Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish darsda olinayotgan bilimlarni mustahkamlash va esda qolish darajasini oshirish bilan birga, darsni mazmunli o'tishini ta'minlaydi.

2. Pedagogik malaka oshirish texnologiyasidan foydalanish:

Onlayn platformalar va ta'limni boshqarish tizimlari. Ta'lim sohasida pedagogik malaka oshirish rejalari barcha mamlakatlarda mavjud bo'lib, bu sohani isloh qilib har doim yangicha g'oyalarga to'ldirib borishga harakat qilinadi. Bunda yuqorida keltirilgan yangicha metod – onlayn platformalardan foydalanish samarali bo'lishi mumkin. Onlayn platformalardan unumli foydalanish hozirgi davrda zarur vositadir. Bunda vaqt tejash, ortiqcha mablag' sarflamaslik va asosiysi karantinli davr uchun eng maqbul metoddir.

Sun'iy intellekt va shaxsiylashtirilgan ta'lim. Zamonaviy ta'lim tizimida sun'iy intellektidan foydalanish tobora kengayib bormoqda. Sun'iy intellektidan foydalanish bilimlarni tezroq ko'paytirish va oshirishga yordam beradi. Shaxsiga yo'naltirilgan ta'lim deyilganda -shaxsni insoniy fazilatlarini bilan ulg'ayishi, shaxsni ma'lum sifatlarini shakllantirish, mustaqil fikr yurita

olishi, fikrini ravon bayon eta olishi, bilim, ko'nikma malakalarini rivojlantirishi, o'zini shaxs sifatida anglab yetishi, qobiliyat va imkoniyatlarini to'la qonli ko'rsarib berishi tushuniladi. Shaxsga yo'naltirilgan texnologiya deyilganda yuqorida sanab o'tgan jarayonlarimizni amalga oshirish, uni samarali tashkil etish, muvaffaqiyatli natijalarga erishish uchun qo'llaniladigan texnika, zammonaviy texnologiyalar, yangi-yangi metodlar tushuniladi. Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim o'z nomi bilan shaxsni pedagogik jihatdan ta'lim tarbiyalash jarayoni tushiniladi [2].

Virtual va kengaytirilgan haqiqat ilovalari. AR yordamida sinfdagi ta'lim g'ayrioddiy va interaktiv bo'lishi mumkin, chunki AR o'qituvchilarga kontseptsiyalarning virtual misollarini ko'rsatish va darslik materiallarini qo'llab-quvvatlash uchun o'yin elementlarini qo'shish imkonini beradi. Bu o'quvchilarni tezroq o'rganish va ma'lumotlarni yodlash imkonini beradi. Inson xotirasi tasvirlarni osongina unutmaydi. Ta'limda kengaytirilgan haqiqatning ba'zi misollari: "Dinosaur 4D+" deb nomlangan AR ilovasi flesh-kartalar to'plamiga ega bo'lib, foydalanuvchilarga karta orqali skanerlash orqali 3D dinozavrlarni ko'rish imkonini beradi. Buning yordamida talabalar dinozavrlarning harakatlarini ko'rishlari va aylantirish, kattalashtirish va boshqalar uchun ilova funksiyalaridan foydalanishlari mumkin. Bundan tashqari, ilova har bir dinozavr haqida ba'zi ma'lumotlarni taqdim etadi. "Element 4D" AR ilovasi ta'limdagi kengaytirilgan haqiqatning yana bir istiqbolli namunasi bo'lib, u kimyoni o'rganishni qiziqarli qiladi. Ilova foydalanuvchilarga atom og'irligi, kimyoviy elementlar, ikkita kimyoviy moddalar o'rtasidagi reaksiya va ularning nomlarini oddiygina ikkita qog'oz kubini maxsus element blokiga qo'yish orqali topish imkonini beradi. Ajoyib emasmi? Ta'limdagi AR/VRning yana bir hayratlanarli namunasi bu Google Expeditions bo'lib, u foydalanuvchilarga sinfdagi vulqonlar, bo'ronlar va hatto DNK kabi 3D ob'ektlarni ko'rish imkonini beradi. Ushbu ilova texnologiya tarixi, oyga qo'nish va boshqalarni o'z ichiga olgan 100 dan ortiq AR ekspeditsiyalarini taqdim etadi [3].

Raqamli kontent yaratish va kuratsiya. Bu ma'lum bir kontekstda oxirgi foydalanuvchi/auditoriya uchun har qanday ommaviy axborot vositalariga va ayniqsa raqamli mediaga ma'lumotlarning hissasi. Kontent — o'z-o'zini ifoda etish, tarqatish, marketing va/yoki nashr etish uchun „nutq, yozuv yoki turli xil san'at turlari kabi biron bir vosita orqali ifodalanishi kerak bo'lgan axborot vositasi“. Kontent yaratishning odatiy shakllariga veb-saytlarni saqlash va yangilash, blog yuritish, maqola yozish, fotosuratlar, videografiya, onlayn sharhlar, ijtimoiy media akkauntlarini saqlash, raqamli mediani tahrirlash va tarqatish kiradi. Pew so'rovi kontent yaratishni "material, odamlar onlayn dunyoga hissa qo'shish" deb ta'riflagan [4].

3. Innovatsion o'qitish metodlari:

So'rovga asoslangan ta'lim va loyihaga asoslangan ta'lim. So'rovga asoslangan ta'lim deyilganda asosan anonim so'rovnomalar asosida va ma'lum statistik ma'lumotlarga asoslanib olib boriladigan ta'lim turi hisoblanadi. Loyihaga asoslangan ta'lim o'quvchilarga chuqur bilim, shuningdek, tanqidiy fikrlash, hamkorlik, ijodkorlik va muloqot kabi ko'nikmalarni rivojlantirishga imkon beradi. LAT, shuningdek, talabalar va o'qituvchilar o'rtasida yuqumli ijodiy energiyani ochib berishi bilan mashhur bo'lib, bu talabalarining faolligini oshirishga va hamma uchun o'quv natijalarini yaxshilashga olib keldi. Loyihaga asoslangan ta'lim maktablarda va boshqa ta'lim muassasalarida har xil usul va har xil darajada tobora ko'proq qo'llanilmoqda [5].

Hamkorlikda o'rganish va tengdoshlarni baholash. Hamkorlik pedagogikasini samarali amalga oshirishda o'qituvchilar markaziy o'rin tutadi. Doimiy o'qitish va malaka oshirish o'qituvchilarni sinfdagi hamkorlikni osonlashtirish uchun zarur ko'nikmalar bilan ta'minlash uchun zarurdir. Ushbu dasturlar o'qituvchilarga hamkorlikdagi faoliyatni loyihalash va nazorat qilishda, turli xil talabalar guruhlarini boshqarishda va rivojlanayotgan ta'lim talabalariga moslashishda yordam berishi mumkin [6].

Qaytarilgan sinflar va aralash ta'lim. Qaytarilgan sinf usullari ta'limga ilg'or yondashuvni taklif qiladi, yanada interaktiv va shaxsiylashtirilgan o'rganish tajribasini rivojlantiradi. Texnologiyani qo'llash va an'anaviy sinf

tuzilmasini qayta ko'rib chiqish orqali o'qituvchilar talabalarga o'quv materiallari bilan yanada dinamik va mazmunli tarzda shug'ullanish imkoniyatini beradi, natijada ularning akademik o'sishi va muvaffaqiyatini oshiradi. Doimiy rivojlanib borayotgan ta'lim landshaftida innovatsion o'qitish usullarini qo'llash, masalan, teskari sinf modeli o'rganish tajribasini qayta shakllantirish va talabalarni kelajak muammolariga tayyorlash uchun ulkan salohiyatga ega. Umuman olganda, o'zgaruvchansinf usullarini qo'llash talabalarining faolligi, faol o'rganish va har tomonlama rivojlanishini birinchi o'ringa qo'yadigan boyitilgan ta'lim muhitini yaratish majburiyatini aks ettiradi [7].

Gamifikatsiya va ta'limiy o'yinlar. Gamifikatsiya atamasi bilan biz xulq-atvoriga ta'sir ko'rsatish, motivatsiyani oshirish va o'quvchilar ishtirokini rag'batlantirish maqsadida o'quv muhitida o'yin tamoyillari va elementlarini qo'llashni tushunamiz. O'yinlar an'anaviy ravishda o'yin-kulgi yoki o'yin-kulgining bir turi sifatida ko'rib chiqilgan; ammo, ular endi sanoat va ta'lim kabi rasmiy sharoitlarda muhim elementga aylandi. O'yinlar jozibali, jozibali va g'ayratli ekanligi haqida bahslashish mumkin. Bundan tashqari, ular xatti-harakatlarini modellashtirish uchun kuchli vosita sifatida ishlatilishi mumkin [8].

4. O'qituvchilarning malakasini oshirish:

Doimiy professional ta'lim jamoalari va murabbiylik. Bugungi kunda yoshlarda professional ta'lim, o'quvchi-yoshlarda kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish, professional ta'lim muassasalarida ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etish va boshqarish masalasi eng dolzarb masalalardan biriga aylandi. Bugungi kunda hamkorlikka asoslangan holda ta'lim-tarbiya jarayonlarini rivojlantirish strategiyalari, ta'lim-tarbiya tizimining konseptual xususiyatlari va modernizatsiyalashning asosiy yo'nalishlari, ta'lim-tarbiya tizimi rivojlanishining zamonaviy islohotlari, ta'lim-tarbiya jarayonlari tizimining qiyosiy tahlillari va dinamikasiga hamda ta'lim-tarbiya jarayonlarini tashkil etish va boshqarishga yo'naltirilgan ilmiy-tadqiqotlarni o'rganish alohida e'tiborga molikdir. Shu jihatdan ilg'or tajribalarni almashish orqali ta'limning tashkiliy pedagogik jarayonidagi va boshqarish faoliyatidagi kamchiliklarni bartaraf etish, yangicha yondashuv, texnologiya va tamoyillarni ishlab chiqish va rivojlantirish zaruratini izohlaydi [9].

Yuqori sifatli onlayn resurslar va vebinarlarga kirish. Ko'pgina ta'lim muassasalarida Internet darslarga materiallar tarqatish, o'qituvchilar va talabalar, talabalar o'rtasidagi aloqa, shuningdek, asosiy ta'lim texnologiyalari va vositalarini tarqatish uchun faol foydalanilmoqda. Bugungi kunda o'quv materiallarini Tom ma'noda hamma joyda topish mumkin: YouTube-dan "xavfsiz haydash maktablari" gacha [10]. Endi biz zamonaviy uyali telefonlar, noutbuklar va kompyuterlar yordamida ushbu materiallarni ko'rib chiqishimiz va ular bilan ishlashimiz mumkin. Bundan tashqari, e-learning-ning dastlabki "tushunchalari" ham ba'zi o'zgarishlarga duch keldi. Dastlabki bir necha yil ichida ta'lim muassasalari mavjud slaydlar va o'quv materiallarini imkon qadar tezroq internetga joylashtirishga intildilar. Ushbu yondashuvning kashfiyotchisi skillsoft bo'lib, u ta'lim mazmuni bozoridagi eng yirik o'yinchi hisoblanadi. Bugungi e-learning dasturlari o'qituvchi tomonidan boshqariladigan ta'limdan juda farq qiladi: ular Real vaqtda filmlar, onlayn video o'yinlar va to'liq immersion virtual tajribalar sifatida namoyish etiladi va ishlaydi [11].

Murabbiylik va murabbiylik dasturlari. ar bir inson vaqti-vaqti bilan ruhiy "ko'tarilish"ga muhtoj - munosabatlarimizdan, martabangizdan yoki umumiy baxtingiz va farovonligingizdan qoniqmaysizmi, hayot murabbiylari sizga qiyinroq va noqulay paytlarda yordam berishlari mumkin. Hayot murabbiylarini terapevtlar yoki psixologlar bilan chalkashtirmaslik muhim bo'lsa-da, hayot murabbiylari hayotda muhimroq maqsadni topishga yordam beradi va o'ziga xos xususiyatlarimiz va shaxsiyatimizdan foydalanishga undaydi [12].

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Ta'limni transformatsiyalash sharoitida maktab o'qituvchilarining pedagogik malakasini oshirishning zamonaviy metodlari mavzusida xorijiy va mahalliy adabiyotlardan keng foydalanildi. Mahalliy tadqiqotchilardan Umarova F. A., Dusmuradov Q. E., Abdumominov B. S., Sharipov J. F., Salohiddinov H. H va boshqalarning ilmiy tadqiqotidan foydalanildi.

Yuqoridagi mavzuga doir xorij olimlaridan Slepков, M. J., Лобанова Н. Н., Маркова, А. К va boshqalar shular jumlasiga kiradi.

Tadqiqot metodologiyasi. Hozirgi kunda pedagog olimlar oldida bo'lajak o'qituvchilarni va faoliyat yuritayotgan o'qituvchilarning pedagogik mahoratini raqamli texnologiyalar orqali va zamonaviy metodlardan foydalanish zarur. Mazkur mavzuda chet el va mahalliy tadqiqotchilarning ilmiy izlanishlari tahlil qilindi va o'rganildi.

Tahlil va natijalar. O'qituvchilarni rivojlantirishda maktab madaniyati va etakchilikning ahamiyati. Maktab o'qituvchilarining kasbiy madaniyatini rivojlantirish haqida gap ketganda, eng avvalo, "madaniyat" tushunchasining mohiyatini aniqlab olish zarur. Madaniyat tushunchasi Sharq allomalari adabiy meroslarida hamda pedagog-psixolog olimlar tomonidan quyidagicha talqin qilingan: "Madaniyat" so'zi zamonaviy nutqda juda keng qo'llaniladi. "Madaniyat" so'zi lotincha "cultural" so'zidan kelib chiqqan bo'lib, "tarbiyalash, o'stirish, rivojlanish, e'zozlash" degan ma'noni anglatadi. Kasbiy madaniyatga oid qarashlar qadimgi qo'lyozmalarda, diniy va didaktik manbalarda

o'z aksini topgan. Jumladan, "Avesto"da kasb-hunarga hurmat, kasbga sadoqat, mehnatsevarlik, xushmuomalalikka undovchi hikmatlar, Islom dini ta'limotida mehnat qilish va uning ortidan topilgan boyliklardan zakot berilishi, har bir musulmon kishi o'z kasbining orqasidan halol yo'l bilan rizq topishi kerakligi haqidagi o'gitlar odamlarda kasbiy madaniyat rivoji odob - axloq qoidalarga bog'liq ekanligi asoslangan.

Xulosa va takliflar. Xulosa o'rnida ta'kidlash jozki, uzluksiz malaka oshirish tizimida pedagogning kasbiy, ilmiy, innovatsion faoliyatini rivojlantirish masalalari, avvalo, tegishli huquqiy-meyoriy hujjatlar ijrosini ta'minlash asnosida, so'ng, "Universitet 3.0" konsepsiyasini joriy etish chora-tadbirlari doirasida muntazam o'rganish predmetiga aylanishi lozim. Bizningcha, oliy ta'lim muassasalari pedagoglarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish tizimini innovatsion rivojlantirish jarayoni yurtimiz uchun pedagoglarni yangi 30 avlod texnologiyalari orqali yaxlit tayyorlash jarayonida natijalar sifatini yangilashning asosiy yo'nalishi bo'lib xizmat qilmog'i dardkor.

ADABIYOTLAR

1. Umarova F. A. Pedagog kadrlarni tayyorlash, xalq ta'limi xodimlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tizimida ta'lim sifati va samaradorligini oshirishda zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanishning ahamiyati "Ta'limni transformatsiyalash sharoitida rahbar va pedagog kadrlarni malakasini oshirish: zamonaviy tendensiyalar va yondashuvlar" mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari. Toshkent - 2023.
2. Dusmuradov Q. E. Shaxsga yo'naltirilgan elektron ta'limni joriy etishning mazmun mohiyati INTERBATIONAL JOURNAL OF RECENTLY SCIENTIFIC RESEARCHER'S THEORY. International scientific journal. ISSN:2992-8885. VOLUME 2. ISSUE:6.
3. Abdumo'minov B. S. Ta'limda kengaytirilgan haqiqat (AR). JOURNAL OF NEW CENTURY INNOVATIONS.
4. The International Review of Research in Open and Distributed Learning
5. Sharipov J. F., Salohiddinov H. H. Loyihaga asoslangan ta'lim. SCIENTIFIC JOURNAL IMPACT FACTOR (SJIF 2022=5.016).
6. Slepков, M. J. Teacher professional development: A review of the literature. INTERNATIONAL JOURNAL OF EDUCATIONAL RESEARCH AND DEVELOPMENT, 4(1), 63-70. (2019).
7. Farmonov Sh. R., Kazimjonova M. H. Flipped classroom texnologiyasidan ta'lim jarayonida foydalanish metodikasi. TA'LIM INNOVATSIYASI VA INTEGRATSIYASI. http://web-journal.ru/7-11-son_11-to'plam_Dekabr-2023
8. International Society for Technology in Education (ISTE) Standards for Teachers
9. Xasanova G. X. O'zbekiston, Yaponiya va Janubiy Koreya kasb-hunar ta'limi tizimlarining asosiy xususiyatlari //Zamonaviy ta'lim jurnali. – Toshkent, 2018. №3. – B.23-29 (13.00.00; № 10).
10. OECD Teaching and Learning International Survey (TALIS)
11. Daminova Yu.S. Oliy ta'lim muassasalari talabalarini o'qitishda koloborativ ta'limdan foydalanish metodikasi (pedagogika fanlari misolida). "Экономика и социум" №2(117)-1 2024 www.iupr.ru.
12. Journal of Educational Technology & Society